

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett fyrtiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 1999 om olika konsumentpolitiska frågor.

Med anledning av en motion (v) förordar utskottet ett tillkännagivande som gäller marknadsföring av öl. Övriga motionsyrkanden avstyrks med hänvisning till tidigare ställningstaganden samt pågående berednings- och utredningsarbete.

Till betänkandet har fogats sju reservationer och ett särskilt yttrande.

Motionerna

1999/2000:L701 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring av produktsäkerhetslagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

1999/2000:L702 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om begränsningar av Konsumentverkets verksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om hur framväxten av frivilliga och oberoende konsumentorganisationer kan stimuleras i enlighet med vad som anförts i motionen,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av undervisning i konsumentfrågor.

1999/2000:L703 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av produkter med uppgift om de är testade på djur eller ej.

1999/2000:L704 av Ingegerd Saarinen och Barbro Feltzing (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utredning om svensk användning av standarden SA 8000, OHSAS 1800, ISO 1400 och ISO 9001.

1999/2000:L706 av Gudrun Lindvall (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att alla kosmetiska varor som säljs i Sverige skall ha innehållsdeklarationer på svenska.

1999/2000:L707 av Holger Gustafsson (kd) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk märkning av djurtestade produkter.

1999/2000:L708 av Carina Hägg (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en särslagstiftning för konsumentskydd för hemsidor på Internet.

1999/2000:L709 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krigsleksaker.

1999/2000:L710 av Tanja Linderborg m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om standardregler för stor stark.

1999/2000:L711 av Stig Rindborg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det fortsatta arbetet med implementeringen av Rom- och Brysselkonventionerna i EG-rätten,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om procedurer för elektronisk tvistlösning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lagval i utomkontraktuella förhållanden på Internet.

1999/2000:L712 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentupplysning för ungdomar.

1999/2000:L713 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fri konkurrens och god information som grundpelare för konsumentpolitiken,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatta avregleringar av produktmarknader,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om svensk prioritering av det internationella arbetet för gemensamma riktlinjer och rättsregler,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurssvaga hushåll och budgetrådgivning,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om långgivares ansvar vid kreditgivning,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentmakt i offentlig service,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om effektiv myndighetsorganisation för främjande av konsumentintresset.

1999/2000:L714 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om komplettering av det fjärde konsumentpolitiska målet,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett nytt konsumentpolitiskt mål,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att regeringen årligen skall redovisa till riksdagen hur miljömålet efterlevs,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en prioriterad uppgift för Sverige måste vara att påverka EU så att hänsyn till konsumenten och miljön sätts före hänsynen till den inre marknaden,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige, i EU och i internationella sammanhang, företräds av personer med en bred representationsbas,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en nyhetstidning om konsumentpolitiken i EU och om svenska initiativ och insatser,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att TV-programmet Anslagstavlan utvecklas så att också information om miljö och livsstil kan sändas,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att reformera Nordens miljömärkning Svanen,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kriteriearbetet kring miljömärkningen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Sverige måste verka i EU för att bevara den nationella miljömärkningen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att stödja en process för rättvis handel,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att produktsäkerhetslagen skall omfatta sådana offentligt producerade tjänster som tillhandahålls inom ramen för offentlig service och inte är en direkt följd av myndighetsutövning.

1999/2000:L715 av Ingemar Vänerlov (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om märkning av djurtestade produkter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en harmonisering av reglerna inom EU.

1999/2000:L907 av Ragnwi Marcelind (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ett regelverk för nätverksförsäljning i Sverige,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ett regelverk för nätverksförsäljning bör ha gemensam nordisk lagstiftning.

1999/2000:U512 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stärkt konsumentskydd vid gränsöverskridande handel.

1999/2000:T717 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det fortsatta arbetet med implementeringen av Rom- och Brysselkonventionerna i EG-rätten.

Utskottet

Inledning

Verksamhet med syfte att stödja konsumenter har en lång tradition i Sverige. Till en början bedrevs sådan verksamhet av olika konsumentorganisationer, exempelvis Kooperativa kvinnogillesförbundet och Husmodersföreningarnas Riksförbund, som bildades redan i början av 1900-talet. Ett statligt engagemang växte fram långt senare. Först under 1940-talet bildades halv- och helstatliga institutioner med konsumentstödjande uppgifter. Fram till slutet av 1950-talet var dessa konsumentorgans verksamhet framför allt inriktad på att hjälpa hushållen att utnyttja sina resurser så väl som möjligt. Efter hand kom verksamheten att ägnas åt provning och upplysning om varor.

Under 1960-talet vidgades ramen för det konsumentpolitiska arbetet och konsumentens roll som marknadsaktör kom att ges ett allt större intresse. Under senare delen av 1960-talet inleddes försök med lokal konsumentverksamhet. Nya statliga organ med konsumentpolitiska uppgifter bildades. Allmänna reklamationsnämnden kom till år 1968. Konsumentombudsmannen (KO) och Marknadsrådet, nuvarande Marknadsdomstolen, inrättades år 1971 och Konsumentverket året därpå. År 1975 blev Konsumentverkets chef även konsumentombudsman.

Lagstiftningsarbetet på det konsumentpolitiska området inleddes i början av 1970-talet. Sedan dess har en mängd nya lagar stiftats, både på civilrättens och marknadsrättens område, i syfte att stärka konsumenternas rättsliga ställning.

Konsumentpolitisk verksamhet bedrivs nu – förutom av enskilda konsumenter – av staten, kommunerna, frivilliga organisationer och näringslivet. Verksamheten är bred och mångfasetterad och är inriktad på såväl övergripande som individuella frågor.

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor. Verksamhetens övergripande mål är att stödja hushållen i deras strävan att effektivt utnyttja sina resurser, att stärka konsumenternas ställning på marknaden, att skydda konsumenternas hälsa och säkerhet samt att medverka till att sådana konsumtions- och produktionsmönster utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling. Konsumentverket har även sedan den 1 juli 1998 ett s.k. sektorsansvar för miljörelaterade konsumentfrågor. För budgetåret 2000 har riksdagen under utgiftsområde 24 Näringsliv anvisat ett ramanslag till Konsumentverket om 84 340 000 kr (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 24, bet. NU1).

De frivilliga konsumentorganisationerna spelar en viktig roll i arbetet med olika konsumentfrågor. En grupp utgörs av fristående organisationer med konsumentaktiviteter som huvudengagemang, t.ex. Sveriges konsumentråd och Husmodersföreningen Hem och Samhälle. En annan grupp består av organisationer och folkrörelser med ett allmänt samhällsintresse där ett kon-

sumentpolitiskt engagemang är en del av organisationens övergripande mål, exempelvis fackliga organisationer och Villaägarnas riksförbund.

Inom näringslivet har sedan många år utvecklats en omfattande verksamhet med s.k. egenåtgärder, vilka syftar till att lösa eller förebygga olika konsumentproblem. Flertalet av dessa har en inriktning mot god sed i marknadsföringen och förekommer i form av branschvisa eller branschövergripande regler samt på undervisning och information angående gällande regler. Många branscher har fortlöpande utvecklat olika program för intern reklambevakning, reklamationshantering, tvistlösning och annan kundinriktad verksamhet.

Konsumentpolitikens mål och inriktning

Konsumentpolitiska riktlinjer har fastställts av riksdagen vid fyra tillfällen. De nuvarande riktlinjerna, som lades fast i juni 1995, är avsedda att ange målen för och inriktningen av den konsumentpolitik som behövs för att möta de förändringar som sker och stärka konsumenternas ställning. Vissa områden skall enligt riktlinjerna vara prioriterade. Dit hör hushållens baskonsumtion och stöd till konsumentgrupper som är ekonomiskt eller socialt utsatta eller som av andra skäl har behov av särskilt stöd. Det gäller också åtgärder som främjar konsumentintressena i det internationella samarbetet (prop. 1994/95:140, bet. LU32).

De mål som har fastlagts för konsumentpolitiken är sålunda *att* hushållen skall ha goda möjligheter att utnyttja sina ekonomiska och andra resurser effektivt, *att* konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden, *att* konsumenternas hälsa och säkerhet skyddas *samt att* sådana konsumtions- och produktionsmönster utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Den 7 januari 1999 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppgift att lämna förslag beträffande utformningen av konsumentpolitiken inför ett nytt sekel (dir. 1999:1). Kommittén har antagit namnet Konsumentpolitiska kommittén 2000.

Enligt direktiven skall kommittén identifiera konsumentpolitikens långsiktiga innehåll och prioriteringar. Kommittén skall för detta ändamål göra en utvärdering och en översyn av de konsumentpolitiska målen. Vid behov skall kommittén föreslå hur målen kan utvecklas och förbättras. Kommittén skall också avväga vilka medel i form av lagstiftning och ekonomiska och andra resurser som bör utnyttjas för att bäst nå dessa mål. Utredningen skall genomföras i ett tydligt EU-perspektiv, där det nordiska samarbetet skall vara en viktig bas. Genom beslut den 7 oktober 1999 gav regeringen i tilläggsdirektiv kommittén i uppdrag att kartlägga rättsläget när det gäller konsumenternas möjlighet att få konsumentinformation om dagligvaror vid handel via Internet och, vid behov, föreslå åtgärder för att förbättra konsumentskyddet. Enligt tilläggsdirektiven skall kommittén analysera och föreslå hur riktad information om dagligvaror kan lämnas till olika grupper som är i behov av särskilt stöd på ett sätt som långsiktigt passar in i den konsumentpolitiska verksamheten (dir. 1999:77). Utredningsuppdraget skall vara slutfört senast den 15 mars 2000.

I några motioner berörs övergripande frågor om den framtida konsumentpolitikens mål och inriktning.

Karin Pilsäter m.fl. (fp) anför i motion L713 att en väl fungerande marknadsekonomi förutsätter att konsumenterna kan bilda sig en uppfattning om varor och tjänster för att göra väl överlagda val och begär ett tillkännagivande om att fri konkurrens och god information är grundpelare för konsumentpolitiken (yrkande 1). I samma motion begärs också ett tillkännagivande om att effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet är till nytta för konsumenterna och att fler produktområden bör avregleras (yrkande 2). Motionärerna begär vidare att riksdagen hos regeringen skall begära en översyn av lagstiftningen i syfte att stärka konsumentintresset i de offentligt styrda tjänstesektorerna (yrkande 8).

I motion L702 av Stig Rindborg m.fl. (m) anfördes att det främst är en fri marknadsekonomi som ger konsumenterna makt och att ett allomfattande statligt ansvarstagande leder till passivitet och skapar en dyr och ofta otymplig byråkrati. Stora delar av Konsumentverkets verksamhet skulle, enligt motionärerna, kunna privatiseras. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen skall återkomma med förslag till begränsningar av Konsumentverkets verksamhet i enlighet med det anförda (yrkande 1). Motionärerna anser att dessa begränsningar av verkets uppgifter skulle möjliggöra stöd till frivilliga och verkligt oberoende konsumentorganisationer som skulle kunna vara pådrivande i angelägna konsumentfrågor. I motionen begärs ett tillkännagivande om att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till hur framväxten av sådana organisationer kan stimuleras (yrkande 2).

Myndighetsstrukturen på konsumentområdet tas upp även i motion L713 av Karin Pilsäter m.fl. (fp). Motionärerna anser att en bättre rollfördelning mellan å ena sidan Konsumentverkets myndighetsutövande och marknadsvårdande uppgifter och å andra sidan verkets opinionsbildande och ensidigt konsumentstödjande uppgifter skulle främja marknadens funktionssätt. I motionen begärs ett tillkännagivande om att en översyn av myndighetsutövning, marknads kontroll, opinionsbildning och konsumentstöd på konsumentområdet bör göras i syfte att än bättre uppnå verksamhetens mål (yrkande 10).

Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) anser i motion L714 att det bör införas ett nytt konsumentpolitiskt mål som går ut på att enskilda individers ställning på marknaden som medvetna konsumenter skall stärkas. På så sätt kan konsumenterna enligt motionärerna ges möjligheter att göra etiska ställningstaganden och påverka samhällets produktion och utveckling på ett demokratiskt sätt. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda (yrkande 2).

Enligt utskottets mening bör riksdagen för närvarande inte göra några uttalanden beträffande de principiella spörsmål som tas upp i de nu aktuella motionerna. Frågeställningarna ryms nämligen inom det uppdrag regeringen den 7 januari 1999 givit till Konsumentpolitiska kommittén 2000. Av direktiven framgår att kommittén skall identifiera vilka områden som långsiktigt bör prioriteras inom konsumentpolitiken och vilken ambitionsnivå som bör gälla på de olika områdena. I detta ingår att värdera vad som skall vara konsumentpolitikens huvudinriktning, och en modell skall föreslås för det of-

fentliga åtagandet på konsumentområdet. Kommittén skall för detta ändamål göra en utvärdering och en översyn av de konsumentpolitiska målen och arbetet. Vid behov skall kommittén föreslå hur målen kan utvecklas och fungera bättre mot bakgrund av de nya förutsättningarna i samhället. I direktiven anförts vidare att avreglering av vissa marknader och konkurrensutsättning av vissa tjänster för den enskilde har inneburit ökade valmöjligheter, men också lett till mer oklara gränser för vilka regler som gäller. Enligt direktiven är det angeläget att klargöra vilken roll konsumentpolitiken har i detta sammanhang. Kommittén skall därför analysera vilka rättigheter som den enskilde har i sin roll som medborgare respektive konsument i olika sammanhang. Ytterligare en uppgift för kommittén är att analysera om, och i så fall hur, Konsumentombudsmannens och Konsumentverkets roller kan vidareutvecklas och tydliggöras ytterligare.

Utskottet anser att resultatet av det pågående utredningsarbetet bör avvaktas och avstyrker därför bifall till motionerna L702 yrkandena 1 och 2, L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 samt L714 yrkande 2.

Det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU

Genom Amsterdamfördraget, som trädde i kraft den 1 maj 1999, har tydliggjorts att konsumentfrågorna numera är ett självständigt politikområde inom EU och att konsumentskyddskraven skall beaktas vid utformningen och genomförandet av gemenskapens övriga politik och verksamhet. Amsterdamfördraget innebär också att miljöpolitiken skall integreras i gemenskapens alla politikområden, något som har särskild betydelse för möjligheterna att verka för att miljömålet inom konsumentpolitiken kan uppfyllas.

Våren 1996 beslutade riksdagen om mål för och inriktning av det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU (skr. 1995/96:181, bet. LU26). Det övergripande målet för Sveriges arbete skall, enligt riksdagens beslut, vara att ge konsumenterna en stark ställning på marknaden och att främja konsumenternas intressen och inflytande i ett integrerat Europa. Samtidigt skall det vara möjligt att bibehålla och utveckla nivån på svensk konsumentpolitik. Den grundsyn på konsumentpolitikens syfte som riksdagen givit uttryck för i 1995 års konsumentpolitiska beslut ligger således också till grund för vad som skall gälla för arbetet inom EU.

I motion L714 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) begärs ett tillkännagivande om att en prioriterad uppgift för Sverige skall vara att påverka EU i en sådan riktning att hänsynen till konsumenterna och miljön sätts före hänsynen till den inre marknaden (yrkande 4). I motionen yrkas vidare ett tillkännagivande om vikten av att Sverige inom EU och i andra internationella sammanhang där konsumentintressen berörs fortsättningsvis skall företrädas av personer med en bredare representationsbas (yrkande 5). Motionärerna anser också att det är svårt att få information om det konsumentpolitiska arbetet inom EU och yrkar att riksdagen skall begära att regeringen ser till att en nyhetstidning inrättas, dels om EU:s konsumentpolitik, dels om svenska initiativ och insatser på detta område (yrkande 6).

Vad först gäller yrkandena 4 och 5 är utskottet inte berett att nu förorda några särskilda åtgärder från riksdagens sida med anledning av de nu aktuella

motionsyrkandena. I direktiven till Konsumentpolitiska kommittén 2000 konstaterar regeringen sålunda att inriktningen för arbetet med konsumentpolitik i EU formulerades efter endast ett års medlemskap i unionen. Vidare konstateras att svensk konsumentpolitik i dag är djupt integrerad med EU:s konsumentpolitik och att den tid Sverige varit medlem i EU har givit erfarenheter kring hur konsumentpolitiken kan utformas i Sverige och EU. Av direktiven framgår att utredningen skall ske i ett tydligt EU-perspektiv samt att kommittén skall analysera och vid behov lämna förslag i frågan om EU-aspekten bör betonas tydligare i konsumentpolitikens mål och, i så fall, på vilket sätt detta bör ske. Kommittén skall vidare värdera vilka strategier som är lämpliga för att Sverige skall kunna bedriva ett kraftfullt och initierat arbete med konsumentfrågor inom EU och andra relevanta internationella forum och vilka sakfrågor som särskilt bör lyftas fram.

När det sedan gäller informationen om det konsumentpolitiska arbetet inom EU kan utskottet inte ställa sig bakom den kritik som förts fram i yrkande 6. Utskottet vill därvid peka på att olika åtgärder har vidtagits i skilda sammanhang för att informera om konsumentpolitiska frågor, både när det gäller nationella frågor och arbetet inom EU. Nämnas kan nyhetsbrevet Konsumentfrågor och EU och skriften Nya EU-förslag som ges ut av Regeringskansliet med jämna mellanrum. På Regeringskansliets hemsida på Internet finns också en mängd information om EU-frågor. Vidare bör erinras om att Konsumentverket ger ut olika typer av rapporter, rättsinformation och faktablad som bl.a. berör konsumenträttsliga EU-frågor. Information finns även att hämta hos konsumentorganisationerna. Behov av något initiativ från riksdagens sida med anledning av motion L714 yrkande 6 föreligger således inte.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L714 yrkandena 4, 5 och 6.

Karin Pilsäter m.fl. (fp) anför i motion L713 att Sverige bör verka kraftfullt för att gällande och framtida lagstiftning på det konsumenträttsliga området inom EU utformas på ett enkelt och tydligt sätt. I en öppen handel över gränserna är, enligt motionärerna, det arbete som utförs inom ramen för samarbetet i EU och OECD för gemensamma riktlinjer, enkla rättsregler och tydlighet för konsumenterna mycket viktigt och bör prioriteras av svenska myndigheter. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet härmed (yrkande 4).

Utskottet erinrar om att Sverige enligt de mål och riktlinjer för det svenska konsumentpolitiska arbetet inom EU som lades fast av riksdagen våren 1996 skall verka för att EG:s regelverk på konsumentområdet systematiseras och görs mer överblickbart samt att lagspråket i och uppbyggnaden av direktiven förbättras och görs lättare att förstå (skr. 1995/96:181, bet. LU26).

Därutöver vill utskottet peka på att också dessa spörsmål innefattas i det pågående utredningsarbetet inom Konsumentpolitiska kommittén 2000, vars resultat bör avvaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L713 yrkande 4.

Genom upprättandet av den inre marknaden och informationsteknikens utveckling har den gränsöverskridande handeln kommit allt mer i blickpunkten under senare år. Uppstår tvist mellan köpare och säljare vid sådan handel kan särskilda problem uppkomma, bl.a. beträffande vilket lands lag som skall tillämpas och vilken domstol eller annat tvistlösningsorgan som skall pröva tvisten. I några motioner tas upp sådana spörsmål med anknytning till konsumentskyddet vid gränsöverskridande handel.

Som en allmän bakgrund bör inledningsvis upplysas om att gemensamma bestämmelser om lagval finns för samtliga EU:s medlemsländer i konventionen den 19 juni 1980 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, den s.k. Romkonventionen. Konventionens tillämpningsområde omfattar, med några undantag, alla slag av förmögenhetsrättsliga avtal och dess huvudprincip, som kommer till uttryck i artikel 3, är att parterna har full frihet att själva bestämma vilket lands lag som skall vara tillämplig på ett avtal. Från huvudregeln görs några undantag som inskränker avtalsfriheten. Dessa inskränkningar avser i huvudsak anställningsavtal och konsumentavtal.

Inskränkningarna i fråga om konsumentavtal finns i artikel 5 och innebär att en konsument i vissa situationer skyddas av lagen i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort. I stort sett alla typer av konsumentavtal omfattas av artikel 5. För att de särskilda skyddsreglerna skall vara tillämpliga krävs emellertid att avtalet har ingåtts under någon av följande alternativa omständigheter, nämligen (1) att avtalet har föregåtts av ett särskilt till konsumenten riktat anbud eller annonsering i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort och konsumenten där har företagit de handlingar som var nödvändiga för avtalets ingående, (2) att näringsidkaren eller dennes representant har mottagit konsumentens beställning i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort, eller (3) att avtalet avser försäljning av varor och konsumenten har rest från det land där han har sin vanliga vistelseort till ett annat land där han beställt varan, och säljaren har organiserat resan i syfte att förmå konsumenten till köpet.

För det fall ett konsumentavtal omfattas av artikel 5 och avtalet ingåtts under någon av nu redovisade omständigheter får parternas lagval inte innebära att konsumenten berövas det skydd som tillförsäkras denne enligt tvingande regler i det land där konsumenten har sin vanliga vistelseort. Om parterna inte har avtalat något särskilt i lagvalsfrågan skall lagen i konsumentens hemland tillämpas.

Vidare bör understrykas att de särskilda reglerna i artikel 5 inte innebär något allmänt underkännande av parternas lagval. Lagvalet tillerkänns således full verkan såvitt gäller icke-tvingande lagstiftning. Dessutom får även tvingande bestämmelser åsidosättas, dock inte till konsumentens nackdel. Är på en viss punkt den bestämmelse som gäller enligt den av parterna valda lagen mer fördelaktig för parterna än motsvarande bestämmelse i lagen i det land där konsumenten har sin vistelseort skall den valda lagens bestämmelse tillämpas. Om ett konsumentavtal har träffats i någon annan situation än de som omfattas av artikel 5, gäller i princip huvudregeln om avtalsfrihet.

Av artikel 20 framgår att avvikande bestämmelser i andra EG-rättsakter om lagval skall tillämpas i stället för Romkonventionen. Ett exempel på detta är artikel 12.2 i direktiv (97/7/EG) om konsumentskydd vid distansavtal, som innebär att medlemsländerna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att konsumenterna inte berövas det skydd som ges i direktivet genom att ett tredje lands lag väljs som tillämplig lag på ett avtal, om avtalet har nära anknytning till en eller flera medlemsländers territorium.

I Romkonventionen finns inte några särskilda bestämmelser som tar sikte på elektronisk handel på Internet. De särskilda konsumentskyddsreglerna är således tillämpliga även vid sådan handel. I fråga om avtal som ingåtts med anledning av vissa slag av marknadsföring är dock rättsläget i viss mån oklart huruvida de särskilda konsumentskyddsreglerna gäller eller ej.

Som framgått omfattar Romkonventionen endast tvister i avtalsförhållanden. Inom EU pågår dock diskussioner om att utarbeta en konvention eller annat rättsligt instrument i syfte att reglera frågan om tillämplig lag i tvister med anledning av förpliktelser utanför avtalsförhållanden, exempelvis i skadeståndstvister.

Romkonventionen är införlivad i svensk rätt genom lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, som trädde i kraft den 1 juli 1998 (prop. 1997/98:14, bet. LU9).

I sammanhanget bör även nämnas att det för närvarande pågår arbete inom EU med att utarbeta ett direktiv om vissa rättsliga aspekter på den elektroniska handeln på den inre marknaden. De frågeställningar som regleras i Romkonventionen kommer, enligt vad utskottet har erfarit, dock inte att påverkas av detta direktiv. Däremot aktualiseras olika frågor kring tillämplig lag i vissa utomobligatoriska situationer, bl.a. i fråga om marknadsföring.

Marianne Andersson m.fl. (c) anser i motion U512 att konsumentskyddet vid gränsöverskridande handel bör stärkas och förespråkar bl.a. att konsumentens hemlands lag skall gälla vid privatimport och att konsumenterna skall ges stöd för att hävda sin rätt och skydd mot otillbörliga affärsmetoder. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda (yrkande 15).

En annan uppfattning framförs i motion L711 av Stig Rindborg m.fl. (m). Enligt motionärerna innebär konsumentens ovillkorliga rätt att få en tvist prövad enligt sitt hemlands lagstiftning orimliga konsekvenser för näringsidkarna, särskilt småföretagarna, som inte kan förutse vilken lagstiftning som blir tillämplig på olika avtal. Detta kommer, enligt vad som anförs i motionen, att lägga en hämsko på utvecklingen av den elektroniska handeln. Motionärerna anser att Sverige i det fortsatta arbetet inom EU med bl.a. Romkonventionen bör verka för att lagvalsfrågan skall vara dispositiv på så sätt att företagen, genom information på sin hemsida, skall kunna upplysa om att företagets hemlands konsumentlagstiftning gäller. Om inte näringsidkaren använder sig av denna möjlighet skall i stället konsumentens hemlands lag gälla. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda (yrkande 1).

Ett motsvarande yrkande återfinns i motion T717 av Bo Lundgren m.fl. (m) (yrkande 17).

I motion L711 av Stig Rindborg m.fl. (m) aktualiseras även frågan om tillämplig lag i utomobligatoriska situationer med anknytning till handel på Internet. Motionärerna pekar på att olika konsumenträttsliga krav gäller i olika länder, exempelvis vad gäller utformningen av marknadsföring. Det är, enligt motionärerna, orimligt att kräva av näringsidkarna att de skall känna till dessa olika regelsystem. I stället förordar motionärerna den ordningen att näringsidkaren endast skall behöva följa lagstiftningen på sin egen etableringsort. I motionen begärs ett tillkännagivande om att Sverige inom EU skall verka för vad som nu anförts (yrkande 3).

När det först gäller motion U512 vill utskottet erinra om att enligt de mål och riktlinjer som riksdagen lagt fast för det svenska arbetet med konsumentpolitiska frågor inom EU våren 1996 skall det övergripande målet för det svenska arbetet vara att ge konsumenterna en stark ställning på marknaden och att främja konsumenternas intressen och inflytande, bl.a. i fråga om olika köprättsliga spörsmål vid gränsöverskridande handel (skr. 1995/96:181, bet. LU26).

Mot bakgrund av vad nu har redovisats kan utskottet inte finna att det skulle föreligga någon motsättning mellan å ena sidan motionsönskemålen och å andra sidan inriktningen på det svenska arbetet inom EU och, vad särskilt gäller lagvalsfrågan, gällande lagstiftning på området.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion U512 yrkande 15.

Vad sedan gäller de spörsmål som tas upp i motionerna L711 yrkande 1 och T717 yrkande 17 konstaterar utskottet att riksdagen så sent som våren 1998 vid antagandet av lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ställt sig bakom de principer, bl.a. vad gäller konsumentskydd vid lagval, som kommit till uttryck i Romkonventionen. Vad motionärerna anför utgör enligt utskottets uppfattning inte skäl att nu förorda en motsatt ordning. I sammanhanget bör noteras att frågor kring lagval i tvister med anledning av elektronisk handel nyligen har övervägts av Utredningen om konsumenträttigheter i IT-samhället. Utredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 1999:106) Konsumenterna och IT – en utredning om datorer, handel och marknadsföring att Sverige inom det europeiska samarbetet skall verka för en förenkling av de särskilda konsumentskyddsreglerna i Romkonventionen, som innebär att konsumentskyddet till skillnad från vad som nu är fallet inte skall vara beroende av näringsidkarens och konsumentens agerande i marknadsföring och avtalssituation. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer om det pågående arbetet på området skulle ge anledning till en förändrad inställning i frågan.

Även frågan om tillämplig lag i utomobligatoriska förhållanden med anledning av elektronisk handel som tas upp i motion L711 yrkande 3 har berörts av Utredningen om konsumenträttigheter i IT-samhället. Utredningen förordar i denna del att Sverige i det nu pågående arbetet med att utarbeta ett direktiv om elektronisk handel skall verka för att effektlandsprincipen skall gälla generellt vid elektronisk handel, dvs. att lagstiftningen i konsumentens hemland skall tillämpas. En annan ordning skulle, enligt utredningens bedömning, innebära att svensk marknadsrättslig lagstiftning aldrig skulle kunna tillämpas på den som marknadsför varor och tjänster på Internet från

ett annat land. Utskottet har inte underlag att nu göra något särskilt uttalande i frågan, utan anser att den pågående beredningen av spörsmålet bör avvaktas.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L711 yrkandena 1 och 3 samt T717 yrkande 17.

Frågor kring tvistlösning vid gränsöverskridande handel tas upp i motion L711 av Stig Rindborg m.fl. (m). Motionärerna anser att det är förenat med lika stora olägenheter för en småföretagare som för en konsument att dras inför rätta utomlands. Det är därför, enligt vad som anförs i motionen, angeläget att det skapas fungerande procedurer för elektronisk tvistlösning över gränserna, exempelvis genom elektroniska skiljeförfaranden. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda (yrkande 2).

Utskottet har inte någon annan uppfattning än motionärerna vad gäller det angelägna i att skapa tvistlösningsmekanismer i vilka även gränsöverskridande tvister kan lösas på ett enkelt och billigt sätt. Utskottet vill dock peka på att frågan redan har uppmärksammats i flera olika sammanhang. I regeringens skrivelse om mål och inriktning för det svenska arbetet med konsumentpolitiska frågor inom EU anfördes i denna del, utan erinran från riksdagens sida, att Sverige skall verka för åtgärder och samarbete på gemenskapsnivå som gör att konsumenterna snabbt, enkelt, billigt och rättssäkert skall kunna hävda sin rätt vid handel över gränserna (skr. 1995/96:181, bet. LU26).

Vidare bör erinras om att det i kommissionens förslag till direktiv om rättsliga aspekter på den elektroniska handeln på den inre marknaden finns bestämmelser som ålägger medlemsländerna att se till att det är tillåtet att använda metoder för utomrättslig lösning av tvister, bl.a. med hjälp av lämpliga elektroniska förbindelser. Liknande tankegångar kan även återfinnas i de riktlinjer om konsumentskydd vid elektronisk handel som antogs av OECD i början av december 1999.

I sammanhanget kan också nämnas att det för närvarande pågår ett projekt som finansieras av Nordiska ministerrådet och kommissionen som syftar till att undersöka dels hur tvistlösning över de nordiska gränserna fungerar, dels hur ett system för tvistlösning skulle kunna fungera mellan de nordiska länderna och länder i södra Europa. Från svensk sida deltar Allmänna reklamationsnämnden i projektet.

Utskottet vill slutligen peka på att även detta motionsspörsmål har uppmärksammats av Utredningen om konsumenträttigheter i informationssamhället. Utredningen anser sammanfattningsvis att Sverige bör arbeta vidare för att tillskapa utomjudiciella tvistlösningsformer som erbjuder en snabb, billig, öppen och kostnadseffektiv lösning på Internetrelaterade konsumenttvister.

Mot bakgrund av vad som nu har redovisats kan utskottet inte finna annat än att pågående arbete på såväl internationell som nationell nivå ligger väl i linje med vad som anförs i den nu aktuella motionen. Utskottet avstyrker därför bifall till motion L711 yrkande 2.

Som redovisats i det föregående innebär det av riksdagen år 1995 fastställda konsumentpolitiska miljömålet att sådana konsumtions- och produktionsmönster skall utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling.

Miljömålet följdes upp av regeringen våren 1998 i skrivelsen Konsumenterna och miljön – en handlingsplan för hållbar utveckling (skr. 1997/98:67). I skrivelsen presenterade regeringen sin syn på centrala frågor som rör miljömålet och lade fram en handlingsplan med en rad olika åtgärder för att uppfylla målet. Enligt skrivelsen skall miljömålets utveckling utvärderas på olika sätt. Sålunda skall Konsumentverket varje år redovisa för regeringen vilka åtgärder som har vidtagits på området och vid lämpliga tidpunkter redovisa effekterna av dessa. Vidare skall regeringen år 2001 återkomma till riksdagen med en lägesrapport om hur arbetet med miljömålet fortskrider och senast år 2002 redovisa effekterna av detta arbete.

Skrivelsen behandlades av utskottet våren 1998 och föranledde därvid inte någon erinran från utskottets sida. Utskottet uttryckte i sitt av riksdagen godkända betänkande sin tillfredsställelse över den åtgärdsinriktade handlingsplan för förverkligandet av miljömålet som regeringen presenterat och menade att en plan för att inleda en process som syftar till att uppmuntra och underlätta för hushållen att ta ansvar för miljön var av betydande värde (bet. 1997/98:LU21).

I motion L714 anser Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) att miljömålet inom konsumentpolitiken bör kompletteras med ett mål och en strategi om hur solidariskt hållbara konsumtionsmönster kan skapas (yrkande 1). I samma motion begärs ett tillkännagivande om att regeringen årligen bör redovisa för riksdagen hur miljömålet efterlevs (yrkande 3).

Utskottet erinrar om att yrkanden med önskemål om förändringar av miljömålet inom konsumentpolitiken har avstyrkts tidigare, senast våren 1999 i betänkande 1998/99:LU10. Utskottet har därvid funnit att miljömålet, som det kommit till uttryck i 1995 års beslut, skall ligga fast och att den uppföljning av miljömålet som regeringen aviserat i skrivelsen om konsumenterna och miljön är tillräcklig.

Vad som anförts i den nu aktuella motionen utgör enligt utskottets mening inte heller nu skäl för riksdagen att frångå sina tidigare ställningstaganden vad gäller miljömålets närmare utformning och dess uppföljning. I sammanhanget bör erinras om att Konsumentpolitiska kommittén 2000 enligt direktiven skall analysera miljömålets relation till de övriga konsumentpolitiska målen och identifiera eventuella målkonflikter. Om det för helhetens skull visar sig finnas behov av förändringar av miljömålet kan kommittén lägga fram förslag också i detta avseende.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L714 yrkandena 1 och 3.

Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) begär i motion L714 också ett tillkännagivande som går ut på att regeringen skall se till att Konsumentverket verkar för att TV-inslaget Anslagstavlan även skall innehålla information om miljö och livsstil (yrkande 7).

Utskottet har för sin del inte något att erinra mot att sådan information som motionärerna tar upp lämnas i olika sammanhang. Den närmare utformningen därav bör dock riksdagen inte göra några särskilda uttalanden om, varför utskottet föreslår att motion L714 yrkande 7 avslås.

Lokal konsumentverksamhet

Vid lokal konsumentvägledning erbjuds konsumenterna bl.a. rådgivning inför köp, budgetrådgivning och hjälp vid skuldsanering. För närvarande förekommer lokal konsumentvägledning i omkring 240 av landets kommuner. Verksamheten finansieras kommunalt, men erhåller visst stöd av Konsumentverket.

I motion L713 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) begärs ett tillkännagivande om vikten av att konsumentvägledningen är lätt tillgänglig och att verksamhetens inriktning än mer bör vara att stödja hushåll med låg inkomst med budgetrådgivning och information om den finansiella sektorn (yrkande 6).

Också när det gäller detta motionsfrågor vill utskottet hänvisa till de direktiv regeringen beslutade den 7 januari 1999 till Konsumentpolitiska kommittén 2000. I direktiven anför regeringen att kommunal konsumentverksamhet är viktig för att konsumenterna skall ha nära till en objektiv och oberoende rådgivning. Konsumentvägledning finns i de flesta kommuner, men har varierande omfattning. Totalt sett bedrivs dock, enligt regeringens bedömning, en omfattande verksamhet, där viktiga inslag är budgetrådgivning, reklamationshantering och medling i konsumenttvister, förköpsrådgivning och konsumenträttslig rådgivning. Av direktiven framgår att kommittén skall lämna förslag på hur konsumenternas rätt till lokal, objektiv och oberoende konsumentvägledning bäst kan tas till vara. En, enligt direktiven, särskilt viktig fråga som kommittén skall analysera är hur arbetet med budgetrådgivning och skuldsanering kan förstärkas.

Utskottet kan inte finna annat än att inriktningen på det pågående utredningsarbetet ligger väl i linje med de synpunkter som framförs i motionen. Något tillkännagivande eller annan åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion L713 yrkande 6 är inte påkallad, varför motionsyrkandet avstyrks.

Konsumentutbildning

Frågan om konsumentutbildning för barn och ungdom tas upp i två motioner.

Stig Rindborg m.fl. (m) framhåller i motion L702 vikten av att man redan i unga år får lära sig att hushålla med de resurser man har. I motionen begärs ett tillkännagivande om vikten av skolans undervisning, bl.a. i ekonomi, för ökad medvetenhet i konsumentfrågor (yrkande 3).

Anne Ludvigsson m.fl. (s) anför i motion L712 att konsumentfrågorna bör komma in mer i kursplanerna för olika ämnen och tas upp i all lärarytbildning. I motionen begärs ett tillkännagivande som går ut på att regeringen snarast skall återkomma till riksdagen med förslag om hur detta kan genomföras.

Frågor som rör ungdomar och konsumtion övervägdes av utskottet våren 1995 i samband med behandlingen av propositionen Aktiv konsumentpolitik (prop. 1994/95:140). I propositionen uttalade sig regeringen bl.a. beträffande gymnasieundervisningen och menade att konsumentkunskap måste ses som ett ämnesövergripande område, som kan tas upp i undervisningen i en rad olika områden, exempelvis samhällskunskap, matematik, ekonomi och svenska. Utskottet anförde för sin del att det var angeläget med ökad uppmärksamhet gentemot ungdomar, inte minst när det gäller hushållsekonomiska frågor (bet. 1994/95:LU32).

Spörsmål kring ungdomar och utbildning på konsumentområdet berördes av utskottet även våren 1998 vid behandlingen av regeringens skrivelse om konsumenterna och miljön (skr. 1997/98:67). Utskottet delade därvid regeringens uppfattning att inlärningsprocessen i skolan och den högre utbildningen är en av de viktigaste faktorerna för att enskilda på sikt skall kunna tillägna sig djupgående kunskap om sin inverkan på miljön och medverka till en hållbar utveckling. Enligt utskottets mening var det därför ytterst värdefullt att frågor som rör konsumentkunskap sattes i fokus (bet. 1997/98:LU21).

Utöver vad som nu anförts vill utskottet peka på att Konsumentpolitiska kommittén 2000 har i uppgift att överväga de nu aktuella motionsspörsmålen. Av direktiven framgår nämligen att kommittén skall analysera och lämna förslag om hur samhällets ansvar för konsumentinformation och konsumentutbildning bör utformas och finansieras. Kommittén skall vidare analysera om det behövs särskilda insatser för unga konsumenter.

Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna L702 yrkande 3 och L712 inte motiverar någon riksdagens ytterligare åtgärd och således bör lämnas utan bifall.

Märkning

I detta avsnitt behandlar utskottet en handfull motioner, i vilka motionärerna tar upp vissa frågeställningar kring olika slag av märkning. Utskottet inleder med några motionsyrkanden som rör miljömärkning.

Positiv miljömärkning innebär att de produkter som är minst miljöbelastande inom en produktgrupp lyfts fram med hjälp av ett miljömärke. Märkningen bygger på att kriterier fastställs för olika produktgrupper. Kriterierna anger vilka miljö- och funktionskrav som skall vara uppfyllda för att en produkt skall kunna tilldelas miljömärket.

År 1989 beslutade Nordiska ministerrådet att inrätta ett nordiskt system för frivillig, positiv miljömärkning, den s.k. svanmärkningen. Samtliga nordiska länder är anslutna till systemet. I varje land finns ett nationellt miljömärkningsorgan som medverkar i det nordiska samarbetet och förvaltar systemet på nationell nivå. Regeringen utsåg i januari 1998 SIS Miljömärkning AB till förvaltare i Sverige av svanensystemet. Utarbetandet av kriterier sker i samnordiska arbetsgrupper och kriterierna fastställs sedan av Nordiska miljömärkningsnämnden. Hittills har kriterier för omkring 50 produktgrupper fastställts, och för närvarande finns närmare 3 000 svanmärkta produkter på den nordiska marknaden.

Hösten 1998 påbörjades inom ramen för Nordiska ministerrådet en översyn av svanensystemet. Översynen omfattar bl.a. frågor som märkningens miljöeffekter, konsumenternas kunskap om olika typer av miljöinformation och miljömärkningens organisation på nordisk och nationell nivå. Arbetet skall slutredovisas under hösten år 2000. Konsumentpolitiska kommittén 2000 har i delbetänkandet (SOU 1999:145) Nordisk miljömärkning – det statliga engagemanget gjort en utvärdering av de organisatoriska formerna för och statens engagemang i den nordiska miljömärkningen. Betänkandet, som överlämnades i slutet av december 1999, bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Inom EU inrättades år 1992 ett miljömärkningssystem, det s.k. blomman-systemet, vars uppbyggnad i stort återspeglar de principer som gäller för den nordiska miljömärkningen. Symbolen för EU:s miljömärkning är en stiliserad blomma. Verksamheten regleras i rådets förordning (EEG) nr 880/92 av den 23 mars 1992 om ett gemenskapsprogram för tilldelning av miljömärke. Bestämmelser som behövs för att tillämpa miljömärkningsförordningen i Sverige finns i lagen (1994:1772) om tillämpningen av det europeiska miljömärkningssystemet. Enligt förordningen åligger det varje medlemsland att utse organ för att utföra de uppgifter som anges i förordningen. SIS Miljömärkning AB är sedan januari 1998 svenskt behörigt organ inom blomman-systemet. Kriterieutvecklingen sker av de nationella organen på kommissionens uppdrag och kriterierna fastställs av kommissionen. Kommissionen biträds av ett råd sammansatt av representanter för olika intressegrupper. Hittills har kriterier fastställts för omkring 15 produktgrupper, och det finns drygt 300 blommanmärkta produkter på den europeiska marknaden.

Sedan hösten 1996 pågår en revidering av miljömärkningsförordningen i syfte att bl.a. effektivisera miljömärkningsarbetet inom EU. Kommissionen lade våren 1997 fram ett förslag till ny förordning som bl.a. innebär att nationella miljömärkningssystem under vissa förutsättningar skulle dra tillbaka kriterierna för de produktgrupper för vilka EU:s miljömärkningssystem fastställt kriterier. Efter omfattande kritik mot förslaget, bl.a. från svensk sida, beslutade ministerrådet under hösten 1999 att anta en gemensam ståndpunkt som innebär att befintliga nationella och regionala miljömärkningssystem kan fortleva och samordnas med blomman-systemet. Det nya förordningsförslaget är för närvarande föremål för Europaparlamentets andra läsning.

I motion L714 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) framförs kritik mot svanensystemet i flera avseenden. Motionärerna hävdar att systemet är behäftat med en rad olika brister och i motionen begärs ett tillkännagivande om att det nordiska miljömärkningssystemet skall reformeras (yrkande 9). Motionärerna pekar särskilt på brister vad gäller kriterieutvecklingen och begär ett tillkännagivande om att denna verksamhet skall förbättras i en rad närmare angivna avseenden (yrkande 11). I motionen begärs vidare ett tillkännagivande om vikten av att Sverige inom EU verkar för att nationella miljömärkningssystem kan bevaras (yrkande 12).

Som framgår är den nordiska miljömärkningen för närvarande föremål för överväganden i skilda sammanhang. Utskottet anser att resultatet av det pågående arbetet bör avvaktas innan något uttalande från riksdagens sida kommer till stånd i de frågeställningar som tas upp av motionärerna. När det

gäller förhållandet mellan blommansystemet och andra nationella och regionala miljömärkningssystem kan utskottet inte se att det föreligger någon motsättning mellan motionärernas önskemål och regeringens inriktning på sitt arbete i denna fråga.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L714 yrkandena 9, 11 och 12.

Därmed övergår utskottet till att behandla några motioner med krav på obligatorisk märkning av produkter som testats på djur. Marietta de Pourbaix-Lundin (m) anför i motion L703 att många konsumenter är emot djurförsök i kommersiella syften, exempelvis vid tester av kosmetiska och hygieniska produkter. Enligt motionären är det dock svårt för konsumenterna att välja bort de produkter som testats på djur eftersom det inte finns något krav på att sådana produkter skall märkas. Motionären begär ett tillkännagivande om att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett sådant obligatoriskt märkningssystem skulle kunna utformas.

Ett liknande yrkande framförs i motion L707 av Holger Gustafsson (kd).

Även i motion L715 av Ingemar Vänerlöv (kd) begärs ett tillkännagivande som går ut på att djurtestade varor skall märkas (yrkande 1). Motionären begär vidare ett tillkännagivande om att Sverige skall verka för införandet av harmoniserade regler om märkning av djurtestade produkter inom EU (yrkande 2).

Utskottet påminner om att frågan om märkning av produkter, företrädesvis kosmetiska och hygieniska produkter, med uppgift om eventuellt djurtest har uppmärksammats tidigare i flera olika sammanhang. Med anledning av ett uttalande från riksdagens sida våren 1988 i betänkandet JoU 1987/88:22 gav regeringen Konsumentverket i uppdrag att utreda hur ett system för märkning av kosmetiska produkter med uppgift om genomfört djurtest skulle kunna utformas. I uppdraget låg även att redovisa hur en sådan märkning skulle förhålla sig till Sveriges handelspolitiska förpliktelser. Konsumentverket redovisade sitt uppdrag i december 1990 (PM 1990-12-19, dnr 90/K2754). I promemorian pekade verket på en rad problem som var förenade med inrättandet av ett sådant märkningssystem och fann sammanfattningsvis att det varken var lämpligt eller rättsligt genomförbart att ålägga företagen en sådan informationsplikt. I stället föreslog Konsumentverket att en allmän information, som på ett klart och kortfattat sätt belyste frågan om djurtester av kosmetiska och hygieniska produkter, skulle tillhandahållas konsumenterna i detaljhandeln. Promemorian har härefter övervägts inom Regeringskansliet och inte föranlett någon annan inställning från regeringens sida än den Konsumentverket givit uttryck för.

I sammanhanget bör vidare erinras om att ministerrådet i juni 1993 beslutade om ett tillägg till direktiv 76/768/EEG av den 27 juli 1976 om tillnärmning av medlemsländernas lagstiftning om kosmetiska produkter, det s.k. kosmetikadirektivet. Tillägget innebär bl.a. ett åtagande från medlemsländernas sida att förbjuda handel med kosmetika och hygieniska produkter innehållande ingredienser eller kombinationer av ingredienser som testats på djur efter den 1 januari 1998. En förutsättning för att förbudet skulle träda i kraft vid denna tidpunkt var dock att man till dess utvecklat och utvärderat alternativa metoder till djurtesterna. Om det skulle visa sig att utvecklingen

inte kommit tillräckligt långt, skulle förbudet kunna skjutas upp minst två år. Genom ett beslut i juni 1997 sköts förbudet upp till den 30 juni 2000, och för närvarande pågår diskussioner inom EU om att skjuta upp ikraftträdandet ytterligare.

Mot bakgrund av vad som nu redovisats kan utskottet konstatera att frågan om att i Sverige inrätta ett obligatoriskt, offentlighetsligt reglerat, system för märkning av djurstegade produkter har utretts och avvisats. Utskottet anser inte att vad motionärerna nu anfört utgör skäl att förorda en förnyad utredning i det av motionärerna aktualiserade spörsmålet. Däremot bör man från svensk sida avvakta det fortsatta arbetet inom EU, som ligger väl i linje med motionsönskemålen.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna L703, L707 och L715.

I motion L706 av Gudrun Lindvall (mp) aktualiseras ett närliggande spörsmål, nämligen utformningen av innehållsdeklarationer på kosmetiska produkter. Motionären är kritisk till att det inte finns något krav på att innehållet i kosmetiska varor skall redovisas på svenska språket utan enligt den s.k. INCI-nomenklaturen, som motionären anser vara obegriplig för konsumenterna. I motionen begärs ett tillkännagivande som går ut på att kosmetiska varor som säljs i Sverige skall vara innehållsdeklarerade på svenska språket.

EG-rättsliga bestämmelser om märkning av kosmetiska och hygieniska produkter finns bl.a. i kosmetikadirektivet. Direktivet, som innebär en harmonisering av produktområdet, är genomfört i Sverige genom bl.a. Läkemedelsverkets föreskrift (1995:22) om kontroll av kosmetiska och hygieniska produkter. Kosmetiska och hygieniska produkter regleras i dessa sammanhang som en produkttyp. Enligt nämnda föreskrifts 11 § skall sådana produkters förpackning och behållare vara märkta med vissa närmare angivna uppgifter, bl.a. namn och adress på tillverkaren, kvantitet, hållbarhet, ingredienser, användningsområde och eventuella varningstexter. Uppgifterna skall vara lättlästa och avfattade på svenska, med undantag för tillverkarens namn och ingrediensförteckningen. Ingrediensernas beståndsdelar skall i stället identifieras på ett av flera alternativa sätt, bl.a. enligt den s.k. INCI-nomenklaturen (International Nomenclature Cosmetic Ingredient). Direktivet hindrar dock inte att tillverkaren därutöver anger produktens innehåll på respektive nationellt språk.

Den frågeställning som aktualiseras i motionen har nyligen berörts av Utredningen gällande konsumentinformation om dagligvaror. I betänkandet (SOU 1999:7) Märk väl! gör utredningen bedömningen att en förutsättning för att de konsumentpolitiska målen skall kunna uppnås är att konsumenterna har tillgång till erforderlig information. Grundprincipen bör, enligt vad som anförs i betänkandet, vara att konsumenterna skall garanteras viss obligatorisk basinformation på förpackningarna, bl.a. uppgifter om användningsområde, ingredienser, hållbarhetstid och eventuella varningstexter. Basinformationen skall vara lättläst och lämnas på svenska. Enligt utredningens uppfattning bör dock undantag från språkkravet kunna medges om det är till gagn för konsumenterna. I betänkandet exemplifieras detta med den situationen att det, som i fråga om kosmetiska och hygieniska produkter, finns gemen-

samma benämningar som har processats fram i internationellt samarbete. I dessa fall, där det råder internationell acceptans kring benämningarna skulle, enligt utredningens bedömning, ett användande av svenska termer troligen inte gagna konsumenterna. Utredningens slutsats är således att information om beståndsdelarna i hygieniska och kosmetiska produkter inte skall behöva lämnas på svenska. I stället föreslår utredningen att regeringen skall ge Läkekemedelsverket i uppdrag att utarbeta en lathund i vilken de ur hälso- och miljösynpunkt viktigaste beståndsdelarna i produkterna definieras och förklaras.

Betänkandet har remissbehandlats och är för närvarande föremål för beredning inom Regeringskansliet. Resultatet av det pågående beredningsarbetet bör inte föregripas av riksdagen, och utskottet avstyrker bifall till motion L706.

I motion L714 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) anføres att konsumenterna via rättvisemärkning får chansen att lägga ytterligare en värdering i sitt handlande, och i motionen begärs ett tillkännagivande om behovet av att stödja en process för rättvis handel (yrkande 13).

Liknande tankegångar återkommer i motion L704 av Ingegerd Saarinen och Barbro Feltzing (båda mp). I motionen anføres att det är önskvärt att konsumenterna kan använda sin makt och bojkotta varor som producerats på ett oetiskt sätt. Motionärerna anser att detta kan uppnås genom användandet av globala etiska standarder som anger vad som skall gälla i fråga om miljömässiga, sociala och etiska hänsyn vid produktion, exempelvis ISO-standarderna. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör utreda hur användningen av sådana standarder kan främjas.

Utskottet erinrar om att rättvisemärkning och annan etisk märkning nyligen har uppmärksammats av Utredningen gällande konsumentinformation om dagligvaror. Som nämnts i det föregående har utredningens betänkande remissbehandlats, och utskottet förutsätter att det slag av frågeställningar som tas upp i motionerna övervägs i den fortsatta beredningen av betänkandet inom Regeringskansliet. I sammanhanget bör även noteras att regeringen i februari 1999 tillkallat en särskild utredare med uppgift att bedöma konsumenternas och producenternas intresse av en frivillig jämställdhetsmärkning av varor och tjänster och föreslå hur ett sådant märkningssystem skulle kunna utformas. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2000. Nämnas kan också att den ideella organisationen Fair Trade Center på Konsumentverkets och Sidas uppdrag under år 1999 har presenterat rapporten Etik och handel som innehåller en kartläggning av olika aktörers sätt att arbeta med etisk handel. I rapporten pekas också på ett antal produkter som är strategiskt viktiga utifrån konsumenternas behov av att kunna påverka produktionen. På miljöområdet kan upplysas om att de s.k. ISO- och EMAS-standarderna för miljöledningssystem under senare år kommit till användning i stor utsträckning både inom det privata näringslivet och inom den offentliga sektorn. För en närmare redogörelse i denna fråga kan hänvisas till regeringens skrivelse Hållbara Sverige (skr. 1999/2000:13).

Mot bakgrund av vad som nu redovisats kan utskottet inte finna annat än att det pågår arbete med den inriktning som motionärerna förespråkar och kan inte se att det föreligger behov av något tillkännagivande eller annan

Produktsäkerhetslagen

I produktsäkerhetslagen (1988:1604), som trädde i kraft den 1 juli 1989, finns bestämmelser som syftar till att motverka att farliga varor och tjänster orsakar person- och egendomsskada. I detta syfte får en näringsidkare åläggas att lämna säkerhets- och varningsinformation eller förbjudas att tillhandahålla varor eller tjänster. En näringsidkare kan även åläggas export- och säljförbud. I 3 § produktsäkerhetslagen föreskrivs att ålägganden eller förbud inte får meddelas om det i en annan författning eller i beslut av en myndighet har meddelats särskilda bestämmelser om varan eller tjänsten med samma ändamål som ett åläggande eller ett förbud enligt lagen skulle fylla.

Ursprungligen omfattade lagens tillämpningsområde endast varor och tjänster tillhandahållna i näringsverksamhet. År 1996 utvidgades tillämpningsområdet till att avse även varor som tillhandahålls i offentlig verksamhet (prop. 1995/96:123, bet. LU21).

I motion L701 av Stig Rindborg m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om att produktsäkerhetslagen bör ändras så att den även omfattar tjänster som tillhandahålls i offentlig verksamhet. Motionärerna pekar bl.a. på att de tjänster som tillhandahålls i offentlig verksamhet innebär samma risker oavsett om huvudmannen för verksamheten är enskild eller offentlig. Därtill kommer, enligt motionärerna, att nuvarande lagstiftning inte är konkurrensneutral och att olika krav kan gälla för samma typ av tjänster. Ett motsvarande yrkande återfinns i motion L714 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp) (yrkande 16).

Utskottet erinrar om att riksdagen, på utskottets hemställan, vid flera tillfällen har avslagit motionsyrkanden med samma inriktning som de nu aktuella (se bl.a. bet. 1996/97:LU13, 1997/98:LU21 och 1998/99:LU10). Utskottet har därvid hänvisat till att offentliga tjänster i hög grad är föremål för specialreglering och att det inte framkommit något behov av att låta lagen bli tillämplig även på tjänster som tillhandahålls inom den offentliga sektorn.

Utskottet är inte nu berett att göra något särskilt uttalande i förevarande motionsspörsmål. I direktiven till Konsumentpolitiska kommittén 2000 anförs att avregleringen av vissa marknader och konkurrensutsättningen av vissa tjänster i kommunerna för den enskilde inneburit ökade valmöjligheter, men också lett till mer oklara gränser för vilka regler som gäller och att det därför är angeläget att klargöra vilken roll konsumentpolitiken har i detta sammanhang. Kommittén skall därför analysera vilka rättigheter den enskilde har i sin roll som medborgare respektive konsument. Utskottet har noterat att statsrådet Lars-Erik Lövdén i en interpellationsdebatt den 28 januari 1999, med hänvisning till nu refererat utdrag av direktiven, uttalat att kommittén har i uppdrag att se över frågan om produktsäkerhetslagens tillämpning vid offentliga tjänster.

Enligt utskottets mening bör resultatet av det pågående arbetet avvaktas, och utskottet föreslår att motionerna L701 och L714 yrkande 16 skall lämnas utan bifall.

Ragnwi Marcelind (kd) aktualiserar i motion L907 spørsmål kring s.k. nätverksförsäljning. Därmed avses försäljningsverksamhet där varor och tjänster förmedlas direkt från fabrik utan traditionell marknadsföring eller mellan-händer. Enligt motionären skulle nätverksförsäljning kunna bli ett alternativ för arbetslösa, vilket dock kräver att verksamheten regleras närmare. I motionen begärs ett tillkännagivande om behovet av en sådan reglering (yrkande 1). Motionären yrkar också ett tillkännagivande om att ett sådant regelverk bör utformas gemensamt för hela Norden (yrkande 2).

Utskottet påminner om att frågan om nätverksförsäljning för närvarande utreds av en särskild projektgrupp på uppdrag av Nordiska ministerrådet. I uppdraget, som beräknas bli slutfört under våren 2000, ingår bl.a. att kartlägga omfattningen på nätverksförsäljningen, belysa olika konsumenträttsliga problem som är förknippade med verksamheten och försöka göra en gränsdragning mellan tillåten och otillåten försäljning. Vidare skall behovet av lagstiftning på området övervägas.

I likhet med vad utskottet fann våren 1999 vid behandlingen av en liknande motion i betänkande 1998/99:LU10 anser utskottet att slutsatserna av det pågående arbetet inom Nordiska ministerrådet bör avvaktas och motion L907 följaktligen avslås.

Kreditprövning

Konsumentkreditlagen (1992:830) innehåller inte någon särskild bestämmelse om krav på kreditprövning. Enligt god kreditgivningssed skall dock, enligt konsumentkreditlagens förarbeten, kreditgivaren normalt göra en sådan prövning innan kredit lämnas (prop. 1991/92:83, bet. LU28).

I motion L713 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) anfördes att lättheten att skaffa krediter, exempelvis genom s.k. snabbån, kan leda till oöverlagda och dyra krediter som undergräver hushållsekonomin. Enligt motionärerna vore det rimligt att kräva att varje kreditgivning skall föregås av en samlad kreditprövning för att ge en bättre bild av låntagarens återbetalningsförmåga. I motionen begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda (yrkande 7).

Utskottet erinrar om att frågan om att införa ett uttryckligt lagreglerat krav på kreditprövning diskuterades vid konsumentkreditlagens tillkomst våren 1992. I den promemoria som låg till grund för regeringens proposition fanns ett förslag till en sådan regel. I propositionen gjorde dock regeringen den bedömningen att lagreglerad kreditprövning skulle leda till praktiska tillämpningssvårigheter, varför ett sådant förslag inte lades fram. Utskottet delade i sitt av riksdagen godkända betänkande 1991/92:LU28 regeringens bedömning och anförde för sin del att de föreslagna bestämmelserna i konsumentkreditlagen om näringsidkarnas allmänna skyldigheter utgjorde ett tillräckligt incitament för att erforderlig kreditprövning kom till stånd.

Utskottet konstaterar att den fråga som tas upp i motionen innefattas i uppdraget till Konsumentpolitiska kommittén 2000. I direktiven anfördes att kommittén skall analysera om det konsumenträttsliga skyddet på området finansiella tjänster är tillräckligt. Inom ramen för utredningsarbetet har under

hösten 1999 utarbetats en rapport om finansiella tjänster i ett konsumentperspektiv. I rapporten, som syftar till att utgöra ett diskussionsunderlag för kommitténs slutliga ställningstaganden på området finansiella tjänster, föreslås bl.a. att frågan om att införa ett uttryckligt krav på kreditprövning i konsumentkreditlagen eller i form av bindande föreskrifter med sanktionsmöjligheter bör övervägas närmare.

Också i denna del bör resultatet av det pågående utredningsarbetet avvaktas, varför utskottet avstyrker bifall till motion L713 yrkande 7.

Marknadsföring av krigs- och våldsleksaker

Frågor som gäller försäljning och marknadsföring av leksaker tas upp i en motion. Som en bakgrund till motionsspörsmålet kan nämnas att Konsumentverket träffat en överenskommelse med olika branschföreningar om marknadsföring till barn och ungdomar av leksaker, spel och liknande. Överenskommelsen innebär i huvudsak att krigsleksaker, krigsspel och modellbyggsatser i form av soldater och krigsmiljöer inte får marknadsföras. Marknadsföringen av andra modellbyggsatser som har militär anknytning skall vara återhållsam och visa den modell som förpackningen innehåller mot en neutral bakgrund. Överenskommelsen gäller inte produkter som hänför sig till tiden före år 1914, eftersom de i första hand kan betraktas som samlarobjekt.

I motion L709 anser Monica Green m.fl. (s) att förekomsten av krigs- och våldsleksaker har ökat och att det krävs kraftigare åtgärder än vad som hittills vidtagits i form av frivilliga överenskommelser för att komma till rätta med den krigshysteri som, enligt vad som anförs i motionen, numera råder i leksaksaffärerna.

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är angeläget att barn och ungdom inte tillhandahålls leksaker, spel och liknande produkter som på olika sätt förhärskar krig och annat våld. Det är vidare av stor vikt att marknadsföringsåtgärder som riktar sig mot barn och ungdom inte utformas så att de för tankarna till våld. Utskottet anser sig inte inom ramen för förevarande ärende ha tillräckligt underlag för att förorda någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av den nu aktuella motionen, men förutsätter dock att regeringen och berörda myndigheter noga följer utvecklingen på området och återkommer med konkreta åtgärder i frågan om det skulle visa sig erforderligt.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L709.

Marknadsföring av öl

I motion L710 av Tanja Linderborg m.fl. (v) anförs att "en stor stark" har blivit ett begrepp i Sverige. Därmed förknippas, enligt motionärerna, ett glas starköl innehållande minst 33 cl. Motionärerna menar att det förekommer att mindre nogräknade utskänkingsställen i stället för starköl serverar folk- eller mellanöl i alltför liten mängd. I motionen begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör föranstalta om att Konsumentverket eller någon annan

myndighet skall utarbeta standardregler som fastställer dels hur mycket ”en stor stark” skall innehålla, dels en minimalalkoholhalt.

Utskottet vill inte utesluta att det från konsumentsynpunkt skulle kunna vara av ett visst värde med sådana regler som förespråkas i motionen. Utskottet anser att frågan bör bli föremål för mer ingående överväganden. Det får ankomma på regeringen att så snart som möjligt ta initiativ till sådana överväganden i lämpligt sammanhang. Om det därvid skulle visa sig att de av motionärerna föreslagna reglerna skulle vara ändamålsenliga och möjliga att införa, utgår utskottet från att regeringen återkommer i saken. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion L710 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Konsumentskydd på Internet

I motion L708 av Carina Hägg (s) anförs att det finns många rättsliga frågetecken vid användningen av hemsidor på Internet. Som exempel nämns olika avtals-, köp- och skadeståndsrättsliga rättsfrågor. I motionen begärs ett tillkännagivande om behovet av en särslagstiftning med regler till skydd för konsumenter i fråga om hemsidor på Internet.

Utskottet erinrar om att sådana spörsmål som tas upp i motionen har övervägts av Utredningen om konsumenträttigheter i IT-samhället. I utredningens betänkande (SOU 1999:106) Konsumenterna och IT – en utredning om datorer, handel och marknadsföring lämnas en rad förslag i syfte att stärka konsumenternas ställning på IT-området, bl.a. i frågor som marknadsföring på Internet, inköp av datorutrustning, tecknande av Internetabonnemang, produktansvar och produktskador samt avtals- och köprättsliga spörsmål vid handel på Internet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet kan således konstatera att det pågår arbete med en inriktning som ligger väl i linje med motionärens önskemål. Ett tillkännagivande eller annan åtgärd från riksdagens sida med anledning av den nu aktuella motionen är inte erforderligt, och motion L708 bör därför lämnas utan bifall.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *konsumentpolitikens framtida inriktning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L702 yrkandena 1 och 2,
1999/2000:L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 samt 1999/2000:L714 yrkande 2,

res. 1 (m)

res. 2 (fp)

2. beträffande *konsumentarbetet inom EU*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L714 yrkandena 4, 5 och 6,

3. beträffande *enkla regelverk, m.m.*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L713 yrkande 4,

res. 3 (fp)

4. beträffande *konsumentskydd vid gränsöverskridande handel*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:U512 yrkande 15,
5. beträffande *tillämplig lag vid elektronisk handel*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L711 yrkandena 1 och 3
samt 1999/2000:T717 yrkande 17,
res. 4 (m, kd)
6. beträffande *tvistlösning över gränserna*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L711 yrkande 2,
7. beträffande *miljömålet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L714 yrkandena 1 och 3,
8. beträffande *miljöinformation*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L714 yrkande 7,
9. beträffande *lokal konsumentverksamhet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L713 yrkande 6,
res. 5 (c, fp)
10. beträffande *konsumentutbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L702 yrkande 3 och
1999/2000:L712,
11. beträffande *miljömärkning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L714 yrkandena 9, 11 och 12,
12. beträffande *märkning av djurtestade produkter*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L703, 1999/2000:L707
och 1999/2000:L715,
13. beträffande *innehållsmärkning av kosmetika*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L706,
14. beträffande *rättvisemärkning, m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:L704 och 1999/2000:
L714 yrkande 13,
15. beträffande *produktsäkerhetslagen*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000: L701 och 1999/2000:
L714 yrkande 16,
16. beträffande *nätverksförsäljning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L907,
17. beträffande *kreditprövning*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L713 yrkande 7,
res. 6 (c, fp)
18. beträffande *krigs- och våldsleksaker*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L709,
19. beträffande *marknadsföring av öl*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:L710 som sin me-
ning ger regeringen till känna vad utskottet anför,
res. 7 (m, kd)
20. beträffande *konsumentskydd på Internet*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L708.

På lagutskottets vägnar

Tanja Linderborg

I beslutet har deltagit: Tanja Linderborg (v), Rolf Åbjörnsson (kd), Marianne Carlström (s), Stig Rindborg (m), Rune Berglund (s), Henrik S Järrel (m), Nikos Papadopoulos (s), Elizabeth Nyström (m), Marina Pettersson (s), Christina Nenes (s), Tasso Stafilidis (v), Kjell Eldensjö (kd), Berit Adolfsson (m), Anders Berglöv (s), Viviann Gerdin (c), Ana Maria Narti (fp) och Christina Pettersson (s).

Reservationer

1. Konsumentpolitikens framtida inriktning (mom. 1)

Stig Rindborg, Henrik S Järrel, Elizabeth Nyström och Berit Adolfsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Enligt utskottets” och på s. 7 slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion L702 yrkande 1 har Konsumentverkets uppgifter blivit alltför omfattande, vilket har resulterat i en alltför dyr och otymplig byråkrati. I likhet med vad som anförs i motionen anser utskottet att den icke myndighetsbetingade verksamheten, såsom förlagsverksamheten samt provnings- och forskningsverksamheten, bör kunna privatiseras. Regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt återkomma till riksdagen med ett förslag om hur Konsumentverkets uppgifter kan begränsas i enlighet med det anförda.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen med bifall till motion L702 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller de spörsmål i övrigt som tas upp i motionerna L702, L713 och L714 bör resultatet av det pågående utredningsarbetet inom Konsumentpolitiska kommittén 2000 inte föregripas av något uttalande från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna L702 yrkande 2, L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 samt L714 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *konsumentpolitikens framtida inriktning* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L702 yrkande 1 och med avslag på motionerna 1999/2000:L702 yrkande 2, 1999/2000:L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 samt 1999/2000:L714 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med ”Enligt utskottets” och på s. 7 slutar med ”yrkande 2” bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till de tankegångar som förs fram i motion L713 och anser således att en väl fungerande marknad är den bästa förutsättningen för att tillgodose konsumenternas önskemål om bra produkter till låga priser med god service. Fritt tillträde till marknaden, fri prisbildning och fri konkurrens, god information och marknadsvårdande insatser är, enligt utskottets uppfattning, de viktigaste förutsättningarna och grundpelarna för en väl fungerande marknad och konsumentpolitik. De avregleringar av marknaden som genomförts på olika produktområden under senare år är, som motionärerna anför, mot denna bakgrund till nytta för konsumenterna och bör fortsätta på flera områden. En särskild fråga som aktualiseras i motionen är att konsumenterna vid offentlig tjänsteproduktion har en svagare ställning än vad som är fallet på den privata marknaden. Som motionärerna påpekar omfattar den konsumenträttsliga lagstiftningen inte offentliga tjänster såsom utbildning, barnomsorg eller äldreboende. För att stärka konsumenternas ställning på det offentliga tjänsteområdet bör, enligt utskottets mening, lagstiftningen ses över i syfte att stärka konsumentintresset i de offentligt styrda tjänstesektorerna. Utskottet ansluter sig även till de synpunkter som motionärerna framför beträffande myndighetsorganisationen på det konsumenträttsliga området. Konsumentverkets roller bör renodlas och en översyn av myndighetsutövning, marknads kontroll, opinionsbildning och konsumentstöd bör göras i syfte att bättre nå målen med verksamheten.

Vad utskottet sålunda anför bör riksdagen med bifall till motion L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller de spörsmål i övrigt som aktualiseras i motionerna L702 och L714 bör utskottet inte föregripa det pågående arbetet inom Konsumentpolitiska kommittén 2000. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna L702 yrkandena 1 och 2 samt L714 yrkande 2.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *konsumentpolitikens framtida inriktning*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L713 yrkandena 1, 2, 8 och 10 och med avslag på motionerna 1999/2000:L702 yrkandena 1 och 2 samt 1999/2000:L714 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

3. Enklare regelverk, m.m. (mom. 3)

Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med ”Utskottet erinrar” och slutar med ”yrkande 4” bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion L713 att det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU och andra internationella organ i betydligt större utsträckning än hittills bör inriktas på att den konsumenträttsliga lagstiftning-

en utformas på ett tydligt och enkelt sätt. Även arbetet med att utarbeta gemensamma riktlinjer och rättsregler på det konsumenträttsliga området bör intensifieras och ges större prioritet.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L713 yrkande 4, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *enklare regelverk, m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L713 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Tillämplig lag vid elektronisk handel (mom. 5)

Rolf Åbjörnsson (kd), Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Kjell Eldensjö (kd) och Berit Adolfsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med ”Vad sedan” och på s. 12 slutar med ”yrkande 17” bort ha följande lydelse:

Beträffande de frågor som tas upp i motionerna L711 yrkande 1 och T717 yrkande 17 konstaterar utskottet att Romkonventionens regler till skydd för konsumenter i lagvalssituationer kom till i en tid då den elektroniska handeln på Internet var ett okänt fenomen. Lagstiftningen är således inte anpassad efter dagens förhållanden. Som motionärerna påpekar innebär nu gällande ordning att en näringsidkare inte kan förutse vilken konsumentskyddslagstiftning som kommer att gälla för ett avtal. Detta kommer att hämma utvecklingen av den elektroniska handeln, vilket ytterst kommer att drabba konsumenterna negativt genom ett mer begränsat varu- och tjänsteutbud på Internet. Mot denna bakgrund anser utskottet att regeringen i det fortsatta arbetet på området inom EU och andra internationella organisationer bör verka för den av motionärerna förordade lösningen, dvs. att lagvalet i nu aktuella situationer skall vara dispositivt.

Ett liknande betraktelsesätt kan, som anförs i motion L711 yrkande 3, anläggas i fråga om utomobligatoriska förhållanden med anknytning till elektronisk handel, exempelvis vid marknadsföring på Internet. Som motionärerna framhåller kan det rimligen inte krävas av näringsidkarna, i vart fall inte småföretagare, att känna till den konsument- och marknadsrättsliga lagstiftningen i andra länder. Utskottet delar motionärernas uppfattning att denna rättsliga osäkerhet för näringsidkarna är skadlig för utvecklingen av handeln på Internet. Den enda rimliga lösningen är att näringsidkare endast skall behöva beakta lagstiftningen på sin etableringsort. Regeringen bör i det fortsatta arbetet i frågor kring lagval i utomobligatoriska förhållanden med anknytning till elektronisk handel verka för en sådan ordning.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motionerna L711 yrkandena 1 och 3 samt T717 yrkande 17, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *tillämplig lag vid elektronisk handel*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:L711 yrkandena 1 och 3 samt 1999/2000:T717 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Lokal konsumentverksamhet (mom. 9)

Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Också när" och slutar med "motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion L713 att den lokala konsumentvägledningen har en viktig roll att spela, särskilt när det gäller att hjälpa resurs-svaga hushåll med rådgivning i olika ekonomiska frågor. Med hänsyn härtill är det enligt utskottets mening angeläget att konsumentvägledningen är lätt-tillgänglig och att verksamheten inriktas mer mot budgetrådgivning och information om den finansiella sektorn.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L713 yrkande 6, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *lokal konsumentverksamhet*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L713 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Kreditprövning (mom. 17)

Viviann Gerdin (c) och Ana Maria Narti (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 22 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion L713 att bristande kreditprövning kan leda till att redan skuldsatta personer och hushåll hamnar i ekonomiskt trångmål. Dyra lån, kontokrediter, uppskjutna betalningar blir en ond cirkel som det är svårt att ta sig ur. Ett sätt att komma till rätta med detta problem vore enligt utskottets mening att, såsom motionärerna förespråkar, införa ett lagstadgat krav på att varje kreditgivning skall föregås av en samlad kreditprövning i syfte att ge kreditgivaren en bättre bild av kredittagarens återbetalningsförmåga.

Vad utskottet sålunda anfört bör riksdagen, med bifall till motion L713 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *kreditprövning*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:L713 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Rolf Åbjörnsson (kd), Stig Rindborg (m), Henrik S Järrel (m), Elizabeth Nyström (m), Kjell Eldensjö (kd) och Berit Adolfsson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar, med anledning av vad som anförs i motion L710, att begreppet starköl finns definierat i alkohollagen (1994:1738) och att den näringsidkare som säljer andra ölsorter under benämningen starköl torde kunna angripas med stöd av bestämmelserna i 9 kap. brottsbalken och enligt den marknads- och näringsrättsliga lagstiftningen. Det finns således redan regelsystem enligt vilket man kan komma till rätta med det av motionärerna påtalade problemet. Att därutöver, som motionärerna föreslår, reglera begreppet en stor stark i författning framstår enligt utskottets mening inte som lämpligt.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion L710.

dels att utskottets hemställan under 19 bort ha följande lydelse:

19. beträffande *marknadsföring av öl*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:L710,

Särskilt yttrande

Konsumentutbildning

Viviann Gerdin (c) anför:

Jag vill framhålla att kunskap är den nödvändiga basen för att kunna tillgodogöra sig information. Eftersom konsumtionsmönster, attityder och värderingar grundläggs tidigt, är det viktigt att kunskapen byggs upp i unga år. Konsumentfrågorna bör mot denna bakgrund ges en framträdande plats i skolundervisningen.

Med hänsyn till att frågor kring konsumentutbildning och konsumentinformation ingår i uppdraget till Konsumentpolitiska kommittén 2000 har jag dock inte funnit anledning att reservera mig till förmån för motionerna L702 och L712.

Sammanfattning.....	1
Motionerna	1
Utskottet	4
Inledning.....	4
Konsumentpolitikens mål och inriktning	5
Det svenska arbetet med konsumentfrågor inom EU	7
Konsumentskydd vid gränsöverskridande handel, m.m.	9
Miljömålet.....	13
Lokal konsumentverksamhet	14
Konsumentutbildning.....	14
Märkning.....	15
Produktsäkerhetslagen	20
Nätverksförsäljning.....	21
Kreditprövning.....	21
Marknadsföring av krigs- och våldsleksaker	22
Marknadsföring av öl.....	22
Konsumentskydd på Internet	23
Hemställan	23
Reservationer.....	25
1. Konsumentpolitikens framtida inriktning (m).....	25
2. Konsumentpolitikens framtida inriktning (fp)	26
3. Enklare regelverk, m.m. (fp).....	26
4. Tillämplig lag vid elektronisk handel (m, kd).....	27
5. Lokal konsumentverksamhet (c, fp).....	28
6. Kreditprövning (c, fp)	28
7. Marknadsföring av öl (m, kd)	29
Särskilt yttrande.....	29
Konsumentutbildning.....	29